
VARBÓ KÖZSÉG

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI

KONCEPCIÓ

2019.

1. JÖVŐKÉP

1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

Varbó értékei és földrajzi helyzetéből adódó előnyöket jól kihasználó, tudatosan fejlődő, otthonos település.

A község rendezett környezetbarát lakóhellyé válik. Népességmegtartó ereje növekedni fog, a falusi turizmus egyik célterületévé válik. A gyalogtúrák és vízi turizmus fontos célterülete. A környezetvédelem és természetvédelem egyik zászlós hajós települése.

1.2. A Település jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan.

A település elsősorban a turizmus számára jelent vonzerőt regionális, sőt országos szinten is.

1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése

Partner településekkel való kapcsolat erősítése közös célok megkeresése. Környezeti és természeti értékek megőrzése, a helyi identitás erősítése.

Fenntarthatóság

A fenntarthatóság olyan fejlődési folyamatot jelent, amely kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy csökkentené a jövő generációk képességét arra, hogy saját szükségleteiket kielégítsék. A megelőzésre, az erőforrások takarékos használatára, a szennyezések minimalizálására, az újrahasznosításra kell törekedni pontos tervezéssel, gondos megvalósítással és figyelmes használattal.

Partnerség

A település fejlesztés közös ügy, amely csak akkor lehet eredményes, ha mindenki – a maga szintjén, kompetenciája területén – ehhez hozzájárul. A tervezés és a megvalósítás során valódi partnerségnek kell kialakulnia az egyes szereplők céljainak, projektjeinek koordinálása mentén. Ezzel biztosítható, hogy a hosszú távú szemléleten túl jelen időben sem sérülnek az alapvető érdekek egymás rovására.

Esélyegyenlőség

Az esélyegyenlőség elve azt hivatott biztosítani, hogy mindenki számára egyformán legyen lehetőség a település és környezete használatára, a gazdaság által nyújtott lehetőségek kiaknázására, szolgáltatások igénybevételére. A célok kitűzésénél, a beavatkozások tervezésénél szem előtt kell tartani, hogy az eredmények mindenki számára elérhetőek legyenek.

2. CÉLOK

2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

Az életminőség javítása.

A gazdaság, a társadalom és környezet egyensúlyának megteremtése a fenntarthatóság jegyében.

Varbó hosszú távú célja a térségi és a helyi lakosságot célzó marketing tevékenységek előtérbe helyezésével a közösségformáló és a társadalmi kohéziót erősítő fejlesztések megvalósítása, az élhető, szerethető közeg kialakítása, a vonzó települési környezet megteremtése, illetve az ezekhez kapcsolódó imázs tudatos

alakítása és fenntartása. A helyi adottságoknak a hétköznapiakba való beültetése, tudatosítása nyomán kialakuló helyhez kötődés, az identitás formálódását erősítő közösségi programok, a kapcsolódó civil kezdeményezések támogatása, a lakosság bevonása a közéletbe, továbbá a minden korosztály és társadalmi réteg számára megfelelő rekreációs lehetőségek és települési alapszolgáltatások biztosítása népességmegtartó hatással bírnak és gyarapítják a helyben maradók, valamint növelik a be- és visszaköltözők számát. A közszolgáltatások és a közbiztonság színvonalának emelése mindezek megvalósításához elengedhetetlen feltétel.

A gazdaság fejlődésével, ezáltal munkahelyek teremtésével párhuzamosan a társadalmi kohéziót és a helyi identitást erősítő települési szintű tevékenységek egyre nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjanak, mivel az anyagi biztonságon túl a lakosság számára az e téren elért eredmények jelentenek kedvezőbb életfeltételeket, javítják az életminőséget, amelyek összességében nagymértékben járulnak hozzá a település népességmegtartó erejének növeléséhez. Az ifjúság helyben maradása, a helyben történő boldogulásuk feltételeinek megteremtése jelentik az alappillért, amelyen keresztül a szülők és a tágabb család támogató fellépése is fokozható. Ennek eléréséhez a helyben történő, vagy a közelben történő munkavállalás és a megfelelő körülmények közt történő családalapítás lehetősége kiemelt. Az ehhez kapcsolódóan megfogalmazott közösségi célok és feladatok, és ezek közvetett eredményeként a magánerőforrások aktivizálódása elősegítik a helyi lakosság életkörülményeinek javulását, valamint pozitívan hatnak a térségre is.

Varbó község egyik sajátossága, hogy nagy kiterjedésű zártkertjei vannak. Meg kell határozni, hol engedik meg a lakhatást, hol engedik az üdülést és melyek azok a terület, melyek a génmegőrzést szolgálják, eltűnőben lévő gyümölcs és szőlő fajták védelmét szolgálják. Népi építészeti szempontból is értékes pincesorok, présházák is találhatóak itt, melyek helyi védelmet érdemelnének.

A közművesítésre az alternatív megoldásokat is lehet alkalmazni, pl. egyedi helyi szennyvíztisztítás, napelemek stb. A mezőgazdasági útfeltárásoknál figyelembe kell venni, hogy lakás cél, üdülési célú használatnál mentővel, tűzoltóval megközelíthetőnek kell lenni.

A zártkertekre vonatkozó törvény előkészítés alatt van, ebben az önkormányzatokra jelentős szerep hárul majd, nekik kell dönteniük a zártkertek sorsáról.

Kiemelt feladat az értékes táji környezet megőrzése, és az ezen alapuló regionális turisztikai vonzerő növelése

Fontos a természeti és táji értékek megőrzése, tájképi értékek érvényesülésének elősegítése, tájhasználati konfliktusok és problémák megszüntetése.

Prioritások:

- a) A természeti és táji értékek megőrzése, a környezeti- klimatikus és gazdálkodási szempontok figyelembe vétele mellett.
- b) A tájképi értékek érvényesülésének elősegítése, takarásuk nem engedhető.
- c) Tájhasználati konfliktusok és problémák megszüntetése.

Varbó tehát jelentős táji, természeti értékkel rendelkezik. Nagy kiterjedésű országos jelentőségű védett területek, értékes természet közeli területek és az egybefüggő beépítetlen, vízfelületekben gazdag külterület jelenléte megőrzendő értéket

képviselnek. Kiemelkedő érték a Varbói-tó. A település fejlődésének egyik alappillére a meglévő értékek védelme.

Varbó hosszú távú átfogó célja, hogy a település jelentős táji, természeti értékeire építve környezettudatos, fenntartható értékalapú fejlesztések révén a természeti és a települési környezet harmonikus egysége jöjjön létre a településen.

A turisztikai vonzerő növelése érdekében a település célja az aktív és szabadidős turizmus szolgáltatások fejlesztése, a rekreációs (kerékpározás, horgászat, lovaglás) szabadidő eltöltés kínálatának erősítése, a természeti területek, zöldfelületek fejlesztése az ökoturizmus, bakancsos turizmus támogatására.

A fenntartható módon történő turizmusfejlesztés, amely egyaránt jelenti a projektek tervezésének és végrehajtásának költséghatékonyságát, a létrehozandó kapacitások folyamatos magas kihasználtságát végül, de nem utolsó sorban a környezeti fenntarthatóságot (pl. természetvédelmi területek védelme) A természeti értékek, a biodiverzitás megőrzéséhez szükséges a védelem megerősítése. Az értékes területek egy jelentős része országos védelmet élvez, de vannak olyan természetvédelmi szempontból jelentős területek is, melyek védettsége jogszabályi szinten nem biztosított. Pl. a zártkertekben előforduló ősi magyar gyümölcsfajták. Ezen területek megőrzése, védelme külön helyi rendelet megalkotása révén biztosítható lenne. A jogi védelem ugyanakkor nem terjed túl a területek határán, így a szomszédsági hatások nagymértékben befolyásolhatják azok állapotát. A természeti és tájképi értékek megőrzésében, veszélyeztetettségük csökkentésében szerepet kell, hogy kapjon a velük határos területek fejlesztésének koordinálása. Kiemelten fontos ez az országos jelentőségű védett természeti területek és értékek esetében. A természeti értékek bemutatása az ökológiai szemlélet erősítését, környezeti nevelést is szolgálja. Ennek már van hagyománya Varbón (pl. Főnagyság, ahol erdei iskola működik, vagy a református templom mellett megvalósult megújuló energia udvar) A védett és védelemre érdemes területeket érintő beavatkozások során az értékmegőrzés, a természetvédelem szempontjainak maximális figyelembe vétele szükséges.

A természeti értékek megőrzéséhez kapcsolódik a Varbói-tó revitalizációja. A revitalizáció egyik célkitűzése a vízminőség javítás. A tó fenntartható használatát segíti a tervezett víztér használat, hogy pl. a horgászokat ne zavarja a vízi sport és fordítva. Az ökológiai hálózat mind térségi, mind belső kapcsolati rendszerében az erdőterületek és a külterületi egybefüggő beépítetlen térség megőrzése, valamint az erdők védelme mind ezt a célt szolgálják. A védett és védelemre érdemes területek zöldfolyosó kapcsolatot biztosítanak a település természeti területei és a szomszédos települések hasonló területei között: (Parasznya, Radostyán, Kondó)

Napjainkban különösen fontos cél az élhető környezet megteremtése és megtartása, az egészséges életmód, a sport, a rekreációs tevékenységek támogatása, ösztönzése, és ezeken keresztül az életminőség javítása. Az egészséges település komplex módon jelenti az életminőség feltételeinek javítását, az élhető lakókörnyezet hosszú távú fenntartását, az esélyegyenlőség széleskörű megteremtését, valamint a különböző infrastruktúrák folyamatos fejlesztését, bővítését. Mindezek közvetlenül és áttételesen is hozzájárulnak a helyi közösség formálódásához, az intézményi együttműködések szorosabbá tételéhez, a partnerségi hálózat létrejöttéhez, a környezeti értékek védelméhez. Az egészséges környezet döntően befolyásolja az ember egészségi állapotát, tehát fizikai, pszichés és mentális állapotát, így jelentős hatással van a lakosság gazdasági teljesítőképességére, végső soron pedig a település versenyképességére. Az energiahatékonyság növelése, a környezetbarát

közlekedés fejlesztése, a fenntartható gazdasági tevékenységek támogatása, zöldfelületek növelése mind hozzájárulnak az egészséges környezet megteremtéséhez.

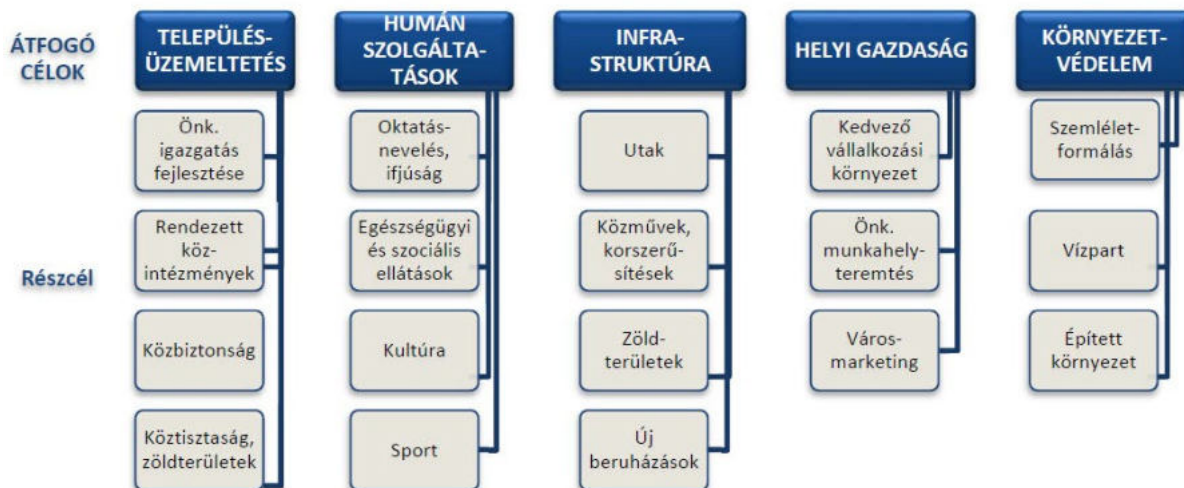
Részcélok és beavatkozások

Helyi identitástudat erősítése, népesség megtartása

A helyi kulturális értékek megóvása, a hagyományok őrzése, a kulturális programok kínálatának bővítése nemcsak a helyi identitástudat erősítéséhez járul hozzá, hanem elősegíti a településbe beköltözők sikeres integrálását, valamint ismertté teszi a település sokszínű életét közvetlen és tágabb környezetben. Az együttműködésekre és a civil kezdeményezésekre épülő helyi közösség erősödése a természeti adottságok hasznosításával és a biztonságos lakókörnyezet megteremtésével pedig vonzó életfeltételeket jelent, és ezzel növeli a település népességmegtartó képességét. A helyi lakosság és az üdülónépesség érdekei jelenleg különböznek, de hosszútávon a helyi lakosság belátja, hogy az üdülők számára nyújtott szolgáltatásaival bővül a saját megélhetése is. Ez lehet sportvendéglátás, gasztronómia, kulturális rendezvények egész sora.

A koncepció egyes elemei nem függetlenek egymástól, a célok sok esetben támogatják, erősítik egymást. A célokhoz rendelt eszközök legtöbb esetben egyszerre több cél elérését is segítik. A részcélok több átfogó céllal is kapcsolatban vannak, és természetesen minden cél valamiképpen a hosszú távú jövőkép megvalósulását szolgálja. A horizontális településfejlesztési elveket minden cél és beavatkozás tervezésénél szem előtt kell tartani.

CÉLRENDSZER

Az átfogó célok elemei:

STRATÉGIAI CÉLOK

T1. Miskolc térségének megerősítése a Észak-magyarországi régióban	T2. Az agglomeráció városiasságának kertvárosi hangulatának erősítése és a gazdaság diverzifikációja a turizmus által	T3. A település kapcsolatának erősítése a térség településeivel és a megye-székhellyel	T4. Hozzájárulás a térség önfenntartó képességének a javításához	T5. Észak-magyarországi „ökosztráda” alrendszerének kiépítése ennek egyik állomása lehet Varbó
--	---	--	--	--

2.2. Részcélok és a beavatkozások területei egységeinek meghatározása

SPECIFIKUS CÉLOK

S1. A lakosság képzettségi szintjének és egészségi állapotának javítása	S2. Az agrárvertikum tájfenntartó- és foglalkoztatási potenciáljának növelése Ősi magyar gyümölcsfajták génbankjának védelme	S3 A lakosság életminőségének, komfortérzetének folyamatos javítása	S4. A társadalom és a gazdaság megújulását, a táj konszolidációját hátráltató infrastrukturális hiányosságok leküzdése
---	--	---	--

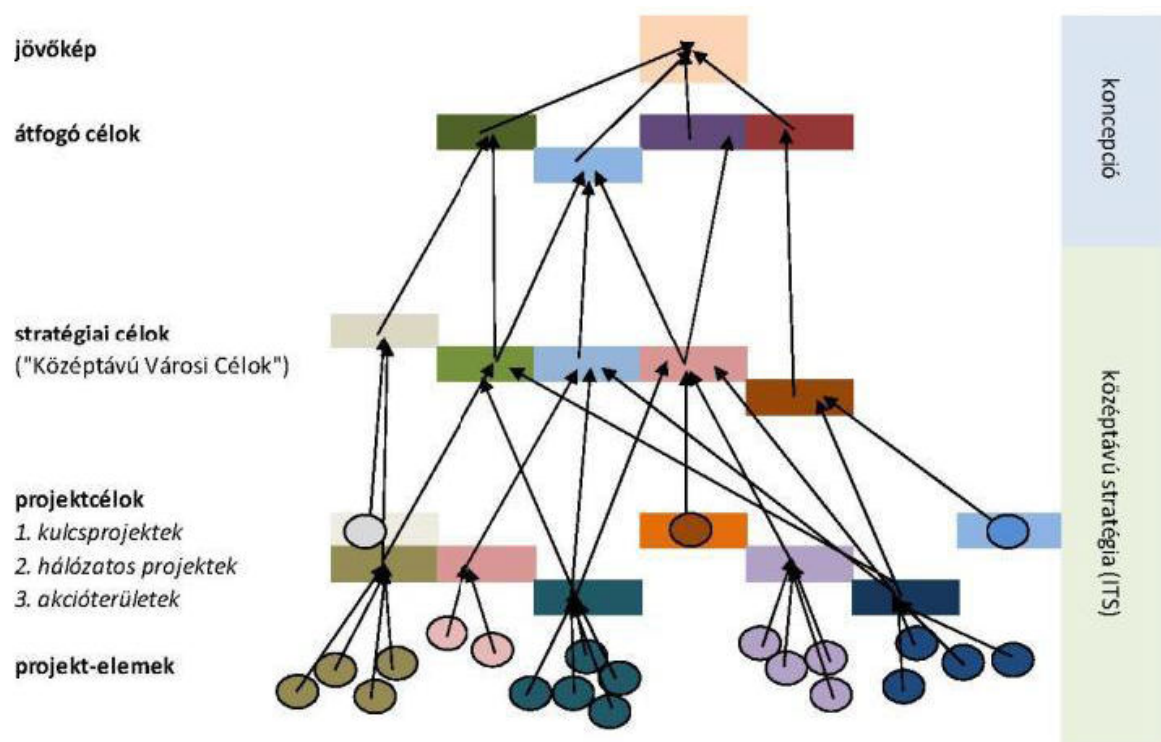
HORIZONTÁLIS CÉLOK

H1. Hálózattársadalom kiépülése: Az önszerveződés és együttműködés erősítése, a társadalmi tőke növelése	H2. Hozzájárulás az országos megújuló energiahasznosítási arány és energiahatékonyság növeléséhez Napkollektorok alkalmazása épületek felújításánál	H3. előrelépés a komplex társadalmi, gazdasági, környezeti fenntarthatóság terén, szervezeti-intézményi feltételek javítása	H4. A foglalkoztatás növelése a társadalom minden aktív korú szegmensében
--	---	---	---

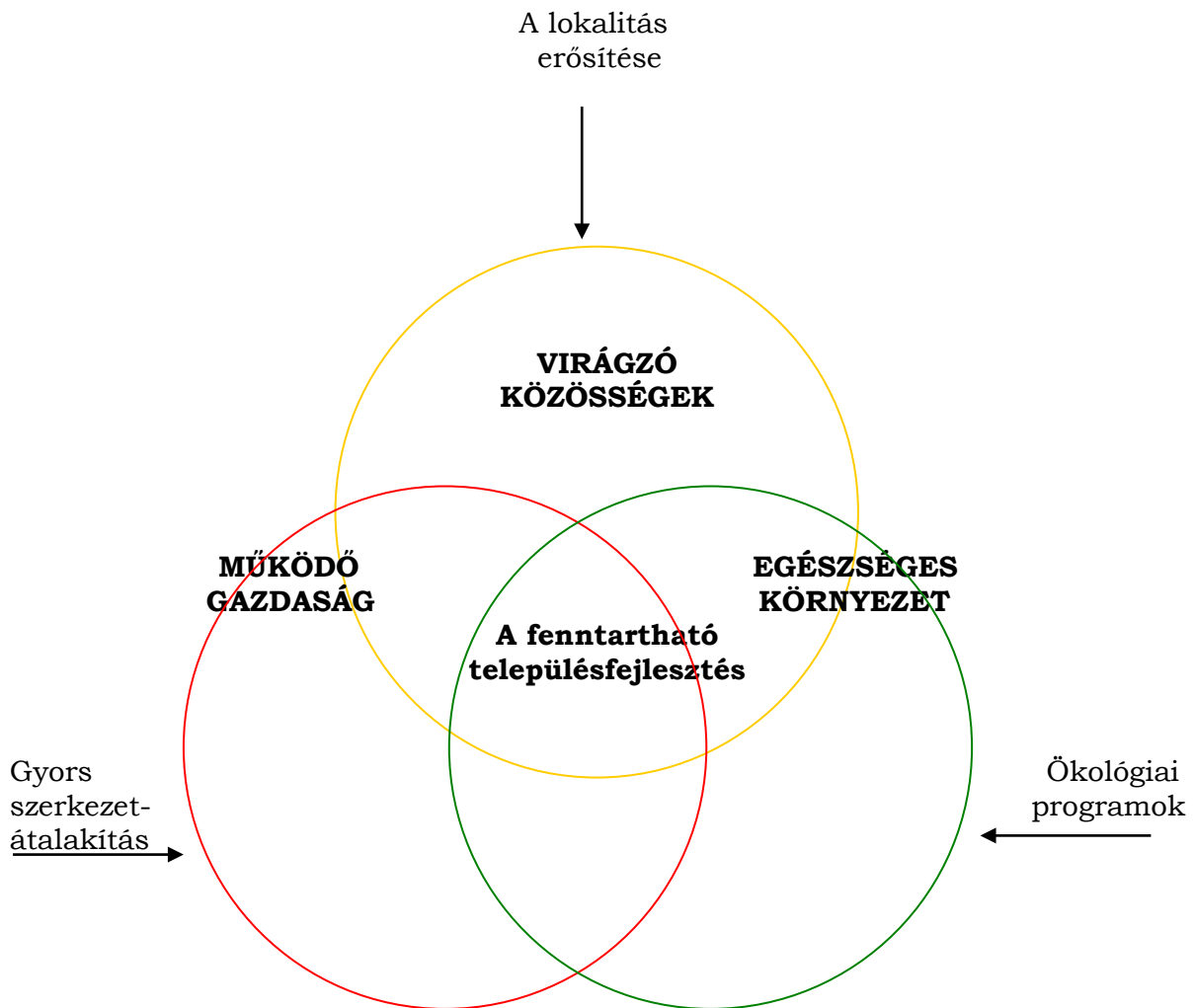
2.2.1. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata, eredője

A fenntartható, intelligens és befogadó növekedést célzó, a belső erőforrásokra épülő, gazdaságélénkítő és foglalkoztatás-ösztönző térségi és helyi gazdaságfejlesztés a támogatott projektek egymásra épülő fejlesztési elemeke rendszerében valósul meg.

A településfejlesztési koncepció és az ITS kapcsolatának sémája

A településfejlesztési célok sémája

A fenntartható településfejlesztés elvei

- A logisztikus megközelítés elve (globális szemlélet, helyi cselekvés)
- Integrációs elv (térségi együttműködés)
- A tartamosság elve
- A megelőzés és az elővigyázatosság elve
- Az alkalmazkodási formák megőrzésének elve
- A helyi erőforrások hasznosításának elve (külső természeti erőforrások minimalizálása)
- A környezet adekvát hasznosításának elve, a külső energia bevitel csökkentése
- A sokféleség megőrzése
- A nem anyagi érték hasznon elve
- A természeti erőforrások és megőrzésének egyidejűségi elve
- Az eltartó-képesség szerinti használat elve
- A körfolyamatokban történő összekapcsoltság elve
- A szubszidiaritás elve, a döntések szintjeinek helyes meghatározása
- A koegzisztencia elve „élni és élni hagyni”

2.2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

Az önkormányzat kellemes és nyugodt környezetet kíván biztosítani a település egész területén.

3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

Partner településekkel való közös feladatok meghatározása

- munkehely-teremtés
- közlekedés-fejlesztés
- árvízvédelem
- természetvédelem
- ökológiai gazdálkodás-
- ökoturisztikai programok
- helyi, szermaradványoktól mentes, biztonságos élelmiszer ellátás
- megújuló energiaforrások, pl. napenergia hasznosítása épület-felújításoknál
- klímavédelem

Az időjárási szélsőségek, a globális felmelegedés hatásait csökkentő klíma kialakítása.

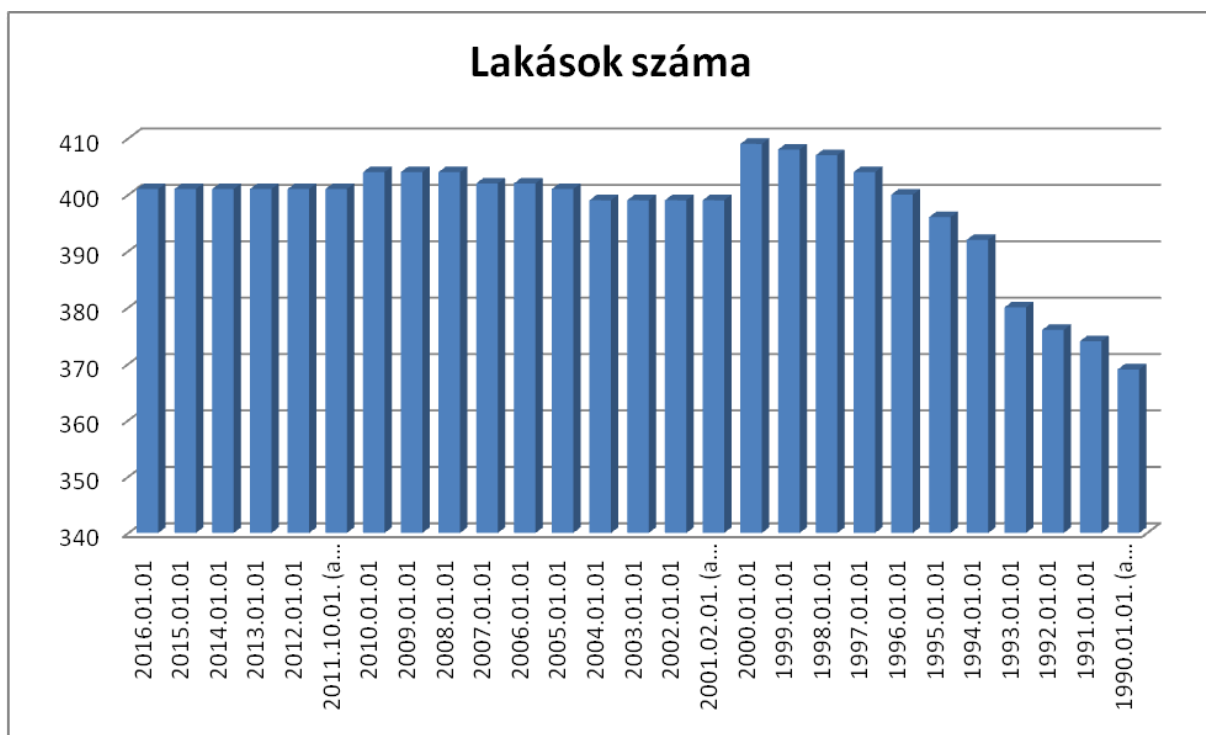
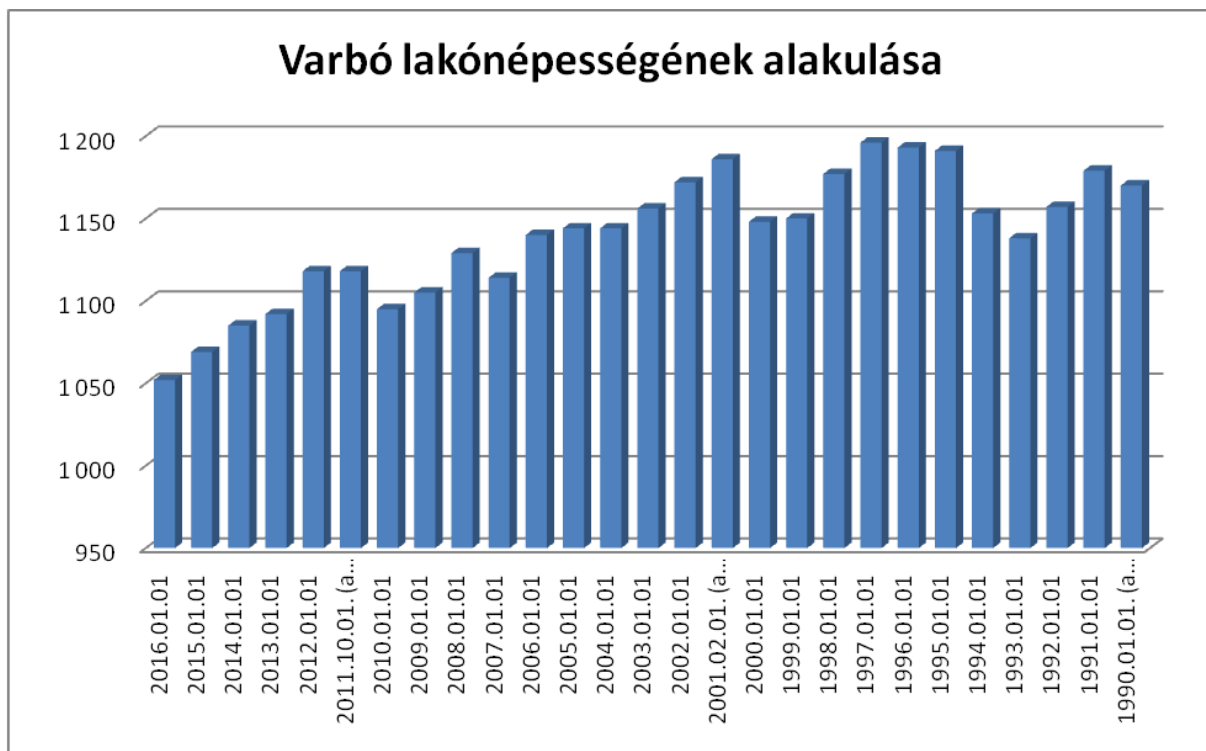
Az időjárási szélsőségek a globális felmelegedés hatására erősödő: hosszabb, aszályos időszakok, erősebb viharok és szelek, intenzívebb zivatarok és jégesők emberre és környezetre gyakorolt hatását klímát javító beavatkozásokkal is szükséges csökkenteni.

Ennek érdekében:

- Biztosítani kell a település kellő mértékű átszellőzését, ugyanakkor védeni kell a belterületet a szélsőségek illetve légszennyezést hozó szelektől.
- Változtatni kell a beérkező energiák elnyelődésén, ezen keresztül a környezetbe való kisugárzáson, az energiák felhasználásán. A kisugárzott hő településről való eltávolításával is segíteni szükséges a települési klíma javulását. Szükséges kidolgozni az energia elnyelődés csökkentésének helyi szabályait, melynek során az alábbi alapvető eszközöket is alkalmazni lehet:
 - az épített felületeket minél világosabb színűre kell színezní, miáltal a fényben lévő energia kisebb mértékben nyelődik el a felületek anyagába
 - optimalizálni, csökkenteni kell a szilárd, épített felületeket, részben a szükségtelen felületek megszüntetésével, részben növényzeti fedéssel.
- Növelni kell a zöldfelületek mennyiségét, fasorok, parkok, kertek létesítésével, de akár, zöldfalak építésével
- Lassítani és csökkenteni kell a csapadékvizek szilárd felületekről, a településről való elfolyását, melynek megvalósítása során fontos eszköz lehet a burkolatok vízáteresztő képességének javítása, vagyis a teljesen zárt burkolatok fokozatos cseréje hézagos, áteresztő burkolatra.
- Növelni szükséges a települési környezetben a vízfelületek arányát, ugyanis a természetes vízfelület emeli a talajvízszintet, párolgásával emeli a levegő páratartalmát és hűti a levegőt, továbbá a vízi növényvilág nagyarányú oxigén termelésével, a por- valamint pollen megkötésében is jelentős szerepet tölt be.

3.1. A településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

Mivel a település fejlesztésének jövőképe főleg a turizmusra és a környezetvédelemre alapozható, fontos a helyi népesség és a rendelkezésre álló lakásállomány számának alakulása.

További szempontok a társadalmi környezet fejlesztéséhez:

- közösségfejlesztés, civil szervezetek erősítés, falunapok rendezése
- helyi hagyományok ápolása (építészetben is)
- helyi közintézmények megújítása

3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület. felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

Valamennyi fejlesztés alapja a szép környezet, egészséges környezet és az erre építhető turizmus. Erre épült Varbó turizmusának középtávú fejlesztési lehetőségei 2014.Borsodtender Kft. Somogyi Bence által készített tanulmány, mely nemcsak stratégiának, de a hosszútávú településfejlesztésnek is alapjául szolgál.

„Varbó legfontosabb természeti attrakciója a fekvése. A település a Bükk északi lábánál helyezkedik el, a hegység északi hegyláb felszínébe vajt völgyek egyikében. A falut övező hegyeken – a Bükk magasabb régióhoz képest – kisebb az erdősültség, ezzel jó kilátást enged a település környékére. A község közigazgatási területe eléri a Bükk-fennsík északi peremét jelölő ún. „köveket” (Örvénykő, Buzgó-kő), amely a tájból meredeken kiemelkedve ad újabb, Varbóra is panorámát adó kilátópontokat. A terület morfológiai formái a szelíd turizmus vonzerőiként is értelmezhetők. A Bükk karsztos jellege folytán Varbó területén is megtalálhatók a jól ismert karsztformakincsek: karrok, töbrök, dolinák, barlangok, valamint karsztforrások. A tájképi szépség értékét a sasbérce, töréses szerkezet adja meg.

Természetesen a fekvésnek hátrányai is vannak. Varbó Miskolctól északra és ezzel a fő közlekedési útvonalakhoz (M3 autópálya) képest árnyék helyzetben fekszik. A térségbe érkező vendégeknek mindenképpen érinteniük kell Miskolcot, az itt található jobban ismert és bejáratos vonzerők pedig megállítják, ezzel elszívják a turistát a kisebb falvaktól. Az autópályától ráadásul jobban elérhetők a déli és nyugati Bükk üdülőhelyei. A település területét érinti a Bükki Nemzeti Park. Varbó erdősültsége a völgy más településeihez képest ezért lényegesen magasabb. Ennek a hatalmas erdőterületnek az ökoturisztikai kiaknázására létesítette az Északerdő Zrt. főnagysági telepén a Bagoly-Vár Erdészeti Erdei Iskolát (www.eszakerdo.hu). A helyszínen az érdeklődő fiatal csoportok megismerkedhetnek nem csak az erdőhöz kapcsolódó munkafolyamatokkal, hanem a Bükk erdeinek igen gazdag növény- és állatvilágával is. A természeti értékekkel való megismerkedést segíti a Mahóca és Andó-kút közötti Varbói Tanösvény. A település területén jelentős, a térségben is egyedülálló vízrajzi attrakciók találhatók. Mind közül a legfontosabb az Északi-Bükk legfontosabb horgászvíze, a 13,6 ha-os Varbói-víztározó. Ez a szűkebb értelemben vett Bükk legnagyobb és legfontosabb horgászvíze, jelentősége az ismert Hámorítóhoz mérhető. A tavat az év egészében szívesen keresik fel, nemcsak a horgászok, de turisták és nyugalomra vágyók is. A tó körül kisebb üdülőtelep kezdett kiépülni az elmúlt évtizedekben, hétvégi házakkal inkább amortizált képet mutat – az utak többsége burkolatlan, a kiskertek nem műveltek, a telkek gondozatlanok.

A tó látványa a tájképi szépséget is növeli. Ugyancsak fontos vízrajzi attrakciók a település környéki karsztforrások, amelyek közül az Andó-kút a legismertebb, ez kedvelt kirándulóhely. Egyedi látványosság a Mahócai-legelön tenyésző Akhal Teke ménes, amely lovas szolgáltatásokat nyújt. A ménes (www.mahoca.hu) jelenléte akár Varbó nemzetközi kapcsolatrendszerének bővítésében is fontos szerepet adhat. A természeti kincsek turisztikai kiaknázására az aktív és szelíd turizmust erősítő és támogató attrakciók kerültek kiépítésre, melyek közül elsősorban a jelzett gyalogos és kerékpáros utakat kell megemlíteni. A falu belterületét is érinti a hegység legszebb részeit felfűző Bükki Kék jelzés. Ez Miskolc-Perecestől indulva Varbón át Bükkszentlélek – Ómassa – Jávorkút – Bükkszentkereszt – Hór-völgy – Stimecz-ház – Felsőtárkány érintésével éri el Eger városát. Bár magát a falut nem, igazgatási területét érinti az S jelzés, amely ugyancsak Miskolc-Perecestől indulva, a Bükk-

fennsík északi peremén fut végig, érintve Ortástetőt, Andó-kutat, az Örvény-kőt, és a Dédesi Várat, mielőtt Nagyvisnyón véget érne. A Bükkben jelzett kerékpáros úthálózat épült ki A Z kerékpáros jel Varbóról indulva erdészeti aszfaltutak segítségével jut el Bükkszentlélekre, majd a Száraz-völgyben csatlakozik a Garadna-völgygel és Bánkúttal kapcsolatot teremtő K kerékpáros jelhez. A védett területen megvalósuló turizmusfejlesztéshez hozzátartozik annak idő- és térbeli szabályozása, ez hívta életre a kerékpáros úthálózatot, az országban elsőként, amit később több más tájegység is követett.

Varbó Község Önkormányzata LEADER pályázati forrásból alakította ki a tó partján a természeti viszonyokat is kiaknázó kalandparkot.

Az új kínálati elem várhatóan tovább fogja erősíteni Varbó ifjúsági és családos turisztikai pozícióját. A területen egy különböző nehézségi fokozatú elemből álló magaslati kalandpálya kerül kialakításra. A pálya teljes hossza 370 m.

Ember által alkotott vonzerők

A természeti értékekhez képest ebbe a kategóriába sokkal kevesebb, és kisebb érdeklődésre is számot tartó elem sorolható. Ennek oka egyrészt a falu kis méretében keresendő, másrészt a Miskolc árnyékában való fekvés sem kedvező. Leginkább a turizmusban még nem kihasznált kultúrtörténeti értékek tartoznak ide (népi lakóházak, köztéri alkotások). A község református temploma nem hordoz magában turisták érdeklődésére számot tartó kiemelt értéket. A templom alkalmas egyházi és kisebb volumenű zenei rendezvények megtartására, ennek ellenére nincs kihasználva a turizmusban.

Varbó legfontosabb kultúrtörténeti attrakciója a helytörténeti gyűjtemény ingyenesen látogatható. A múzeumot elsősorban a településre érkező iskolai csoportok tekintik meg, másrészt azok az egyének és leszármazottaik, akik valamilyen módon kötődnek vagy a településhez és környékéhez, vagy magához a falusi létformához. A felmenők életének, a közös múlt emlékeinek megismerési igénye erősíti ugyanis a belföldi turizmusra leginkább jellemző rokoni, baráti kapcsolatok ápolását. A gyűjteményt elsősorban a közeli vagy a megye más településein élők látogatják, de az ifjúsági csoportok révén Budapestről és az Észak-Alföldről is érkeznek vendégek. A település közigazgatási területén fut végig az ipartörténeti értéként számon tartható Miskolc-Mahóca kisvasút, amely a Garadna-völgyi vonalból ágazik le.

A téli sportok lehetőségeit a klímaváltozás nagymértékben befolyásolja, a sípálya, szánkópálya és a korcsolya lehetne vonzerő, de ennek időszaka egyre rövidebb.

A turisztika szegmensei a következők:

Ökoturizmus

„Az ökoturizmus a természeti turizmusnak az a válfaja, amely alapvetően a természeti értékek megismerésére irányul, ez pedig legkönnyebben egy Nemzeti Park által biztosított bemutatóhelyen és környezeti nevelési programban lehetséges. Ahogy a társadalmi és gazdasági élet más területein, úgy a turizmusban is általános trendként lehet tekinteni a környezet- és egészségtudatosság növekedésére. Ennek okai sokrétűek, de leginkább az információáramlás fejlődésével és az urbanizáció kritikus hatásaival magyarázható az, hogy a fejlett világ lakói egyre nagyobb számban fordulnak a természeti értékek megismerése felé. Különösen így van ez az új információkra fogékony fiatal korosztály körében. Egy óvodás vagy iskolás gyermekkel útra kelő családnak a legfontosabb motivációi közé tartozik a természet közelsége, lehetőséget engedve annak élményt adó megismerésére is. Az

ökoturizmus – mint a szelíd turizmus egyik típusa – sikeréhez nagyban hozzájárul a turizmus jól megfigyelhető globalizációja, ami az egyedi élmények eltűnésével jár együtt. A fentieket figyelembe véve az ökoturizmus jelentősége az elkövetkező években folyamatosan növekedni fog. A Varbót is érintő Bükki Nemzeti Park ökoturisztikai szolgáltatásai kellően ismertek ahhoz mind országos, mind nemzetközi szinten, hogy az ezt a fajta terméktípust „fogyasztók” előszeretettel látogassanak erre a vidékre. Varbó már bejáratott ökoturisztikai szolgáltatásainak további fejlesztésével, diverzifikációjának javításával komoly lehetőségek nyílnak meg a település turizmusában. Az ökoturizmus iránt érdeklődőkről elmondható, hogy azok kis csoportokban utaznak, és elsősorban a fiatal, fiatal-középkorú korosztályt érdekli leginkább.”

Aktív turizmus

A természeti turizmuson belül foglal helyet az aktív turizmus is, amelybe több turisztikai terméktípus is beletartozik. Az ökoturizmussal szemben azonban komoly különbség, hogy az aktív turizmus „fogyasztóinak” kereslete már nem, vagy nem kizárólag a természeti értékek megismerésére irányul, a természeti környezet csupán díszletként szolgál az abban való aktív tevékenységhez. Az attrakciók figyelembevételével bátran kijelenthető, hogy az ide tartozó magatartásformák jelentik Varbó legfontosabb turisztikai potenciálját. A következőkben részletesen elemzésre kerülnek az egyes aktív turisztikai terméktípusok.

Természetjáró turizmus

A Bükk az ország egyik legfontosabb természetjáró célpontja. Igaz ez a közeli nagyvárosokból rekreációs céllal a hegyekbe kirándulók esetében, de igaz az autópályán a keleti nagyvárosokból, sőt akár a fővárosból való gyors elérhetőség miatt a távolabbról érkező vendégek esetében is. A Bükk lábánál fekszik Magyarország harmadik legnagyobb városa, Miskolc, amelyhez kiterjedt urbanizációs körzet csatlakozik, elsősorban a Sajó völgyében.

Ismét napirendre került a Mátra-Bükk ismét kiemelt üdülőterületté nyilvánítása. E vonatkozásban Varbó jelentős területet puffer övezetnek számít, ahol az üdülő és kiránduló népséget lehet fogadni.

Az itt élő egyének és közösségek kedvelt kirándulási célterületének számítanak a Bükk összefüggő erdőségei, a hegység jelzett turistaújtjai, a természeti és kulturális látnivalók. A táj morfológiai szerkezete (meredek falak, ún. „kövek” határolják, emiatt is maradhatott meg a maga érintetlenségében) ráadásul olyan feltételeket teremt, hogy a motorizált turizmus a térségből jó eséllyel távol tartható, s az attrakciók megközelítése természetkimélő módon lehetséges. A környezetéből való merész kiemelkedések kilátópontok sorait képzi, amely önmagában is jelentős embertömeget csábít kirándulásra.

Varbón áthalad a Bükki Kék jelzés, a közigazgatási területét érinti az S sávjelzés. Mindkét jelzés felkeresi az Északi-Bükk legszebb helyeit. A kék sáv jelzés a Bükk egyben leghosszabb túraútvonala is. A természetjáró turizmus keresletéhez hozzátartozik a hegységben rendezett teljesítménytúrák egyre növekvő érdeklődése is. Olyan, országosan is ismert teljesítménytúrákat rendeznek a közelben, mint a Bükk 50, a Népek Tavasza, a Barcika 65, vagy az Ózdi Kohász 60. Ezek a túrák ugyan Varbót nem érintik közvetlenül, ám a résztvevők marketingtevékenység révén közvetetten mégis tudomást szerezhetnek a község értékeiről. A természetjáró turizmus fellendítéséhez járulnak hozzá a Zöld Sportok Klubja által kiírt jelvénytulajdonos túrazorgalmak is. A természetjáró turizmus a trendek ismeretében a közeljövőben is növekedni fog.

Célcsoportnak elsősorban a fiatal-középkorú korosztály számít, de a fiatal és a középkorú korosztály esetében is jelentős érdeklődést vált ki. Az idősebbek tekintetében inkább csak színező elemként jelenik meg ez a fajta mozgásforma.

Kerékpáros turizmus

Az aktív turizmuson belül is az egyik legnagyobb szeletet a kerékpáros turizmus hasítja ki, ami a közeljövőben a trendeket figyelembe véve várhatóan még tovább fog növekedni. A kerékpározás mind hivatás-, mind szabadidő forgalomban megfigyelhető intenzív terjedése, infrastrukturális feltételeinek folyamatos javulása végett Varbó turisztikai termékfejlesztési sorában is kellő súllyal kell figyelembe venni a két keréken történő élményszerzés lehetőségét. Jelenleg Varbón nem állnak rendelkezésre a kerékpáros turizmus infrastrukturális feltételei, hiszen sem kerékpáros pihenőpont, sem kerékpárkölsönzési, sem kerékpár-szállítási lehetőség nincs a településen. A legközelebbi vasútállomás – mivel Magyarországon csak vasúton szállítható bicikli, Sajószentpéter érhető el kiépített vagy kitáblázott, jelzett kerékpárúton.

Keresletéről elmondható, hogy elsősorban egyénileg szervezett túrákon van a hangsúly, legfeljebb kisebb csoportokban utaznak, ami jó esélyt kínál az ökoturizmussal szimbiózisra. Ugyancsak fontos kritérium, hogy elsősorban a fiatal korosztály körében magas a kerékpározás hajlandósága, de a középkorú lakosság körében is magasabb az elfogadottsága más aktív turisztikai termékekhez. Fontos ugyanakkor, hogy éghajlati adottságok miatt kb. 6-8 hónapnyi, tehát bő félévnyi időtartam az az éves szezon, amikor érdemi kerékpáros turizmusról lehet beszélni. Megfigyelhető ugyanakkor, hogy elsősorban a városi környezetben élő, magasabb iskolai végzettségűek mutatnak nagyobb affinitást a bicikli használatára. Fontos továbbá az összefüggő útvonalak megléte, valamint az esetleges szervizelési lehetőség is.

Horgászturizmus

A horgászturizmust a természetjáró és kerékpáros turizmushoz hasonlóan az aktív turizmus típusai között tartja számon a szakirodalom. Tekintettel kell azonban lenni a más aktív turisztikai termékekkel szembeni különbségekre is. A jelentősebb érdeklődést kiváltó terméktípusokhoz képest a horgászturizmus még mindig egyedi érdeklődésű, speciális turisztikai terméknek tekinthető. A valódi horgászturizmus ráadásul legnagyobb víztesteinkhez köthető, így ezek elvonnák a kisebb tavaktól a horgászturistákat. Északkelet-Magyarországon a Tisza-tó a legnagyobb és legismertebb horgászvíz, de Borsod-Abaúj-Zemplén megyében több, a Varbói-tónál ismertebb vízfelület található, így a Lázberci-víztározó, vagy az Arlói-tó. A Varbói-tóhoz leggyakrabban a környékből járnak rekreációs célzattal, messzebről csak speciális, célzottan a hegyvidéki horgászvizek iránt érdeklődő horgászturisták érkeznek.

Bár a horgászturisták ma is jelen vannak, és ez a jövőben is így lesz, mégsem ez tekinthető a térség meghatározó turisztikai terméktípusának. A tó, mint attrakció inkább más terméktípusokhoz kapcsolódóan válhat komoly vonzerővé (Pl. csónakázás bevezetése, vizes élőhely bemutatása révén kapcsolódás az ökoturizmushoz, tó körbejárhatóságának biztosítása révén természetjáró turizmus). A horgászat tehát inkább mint rekreációs tevékenység, színező elem fontos. Fő célcsoportjai a középkorú és idős-középkorú korosztály, de jelen van az idősek körében is.

Lovas turizmus

Magyarország Kormánya célul tűzte ki a lovas szolgáltatások fejlesztését. Ennek alapja az a sztereotípiá, miszerint Magyarországot lovas nemzetként is ismerik. A jelenleg rendelkezésre álló adatok azonban azt mutatják, hogy sem a hazai lóállomány létszámának tekintetében, sem a lovaglás infrastrukturális feltételeinek meglétében nem szolgál rá hazánk erre a címre. A helyzetet súlyosbítja, hogy Magyarországon nincs komoly társadalmi hagyománya a lovaglásnak. A lovaglásban komoly idegenforgalmi lehetőségek adódnak. Egyrészt aktív turisztikai és egészségmegőrzési céllal való lovaglás terén, másrészt egyedi esetekben a gyógylovaglás révén a gyógyturizmussal is kapcsolatot teremthet. A lovas turizmus fejlesztésére elsősorban vidéki környezetben kínálkozik komoly lehetőség, ahol más aktív turisztikai, ökoturisztikai szolgáltatásokkal, valamint a falusi turizmussal is szoros összefüggésben képes lehet a vidéki gazdaság diverzifikációjára.

A lovas turizmus keresletét elsősorban a fiatal és fiatal középkorú korcsoportok, a családostok és a felsőfokú végzettségűek átlagosnál magasabb jelenléte jellemzi. A település idegenforgalmi helyzetéből adódik, hogy a lovas turizmusra is inkább mint kiegészítő terméktípusra lehet számítani.

Örökségturizmus

Az örökségturizmus a településen kétféle értelemben van jelen. Egyrészt a falusi, vidéki életnek a Falumúzeum által való feltárásaként a kulturális örökségek turizmusa, másrészt a mahócai kisvasúttal az ipari örökségturizmus. A kulturális örökségturizmus szoros kapcsolatot mutat a jelentős tömegeket megmozgató ún. VFR-turizmussal (Visiting Friends and Relatives, azaz barátok és rokonok meglátogatása). A szülőföld, valamint eleink életének megismerése kapcsolja össze a VFR-turizmust a kulturális örökségturizmussal kapcsolatostendenciákból az olvasható ki, hogy a közeljövőben növekedni fog az egyedi attrakciók és az interpretáció szerepe. Itt is megfigyelhető az a folyamat, hogy a látogató nem csupán a tárgyi eszközök és múltbéli emlékek szemrevételezését tartja fontosnak, de egyedi, interaktív élménnyel szeretne feltöltődni.

Általánosságban elmondható, hogy a kulturális örökségi értékek felkeresése a középkorú, idős-középkorú korosztályokhoz kapcsolódik. Fontos továbbá, hogy elsősorban a legalább középfokú végzettségű, valamint az értelmiségi réteg érdeklődik ezek iránt az attrakciók iránt. A kulturális örökségturizmus jelentősége a városi turizmus térnyerésével tovább fog növekedni. Ez a Pitypalatty-völgy esetében kétféle fejlődési irányt jelenthet: egyrészt a közeli Miskolc turizmusának erősödésével az eddigieknél is nehezebb lesz a völgyben kulturális turizmust szervezni, másrészt a kisebb falvak kulturális és örökségi értékei az eddiginél hatékonyabban egészíthetik ki a közeli nagyváros kínálatát. A településen attrakció szintjén jelen van az ipari örökségturizmus, azonban a jelenlegi helyzet miatt erre nem építhető kereslet. A mahócai szárnyvonal ui. jelenleg csak Ortástetőig járható, a Mahócaig tartó szakaszon az elmúlt évek sín- és csavarlopásai miatt a pálya járhatatlan. Mahócától felfelé a korábbi években is történtek nagymértékű sínlopások. A károkat csak tetézte a 2010-es év árvízhelyzete. Vonatok itt menetrendszerűen nem közlekednek, csak előzetes rendelésre, ami tovább gátolja a turisztikai integrációt.

Falusi turizmus

Varbó település földrajzi helyzete folytán értelemszerűen jó adottságokkal rendelkezik a falusi turizmus terén. Ennek keresletéről az állapítható meg, hogy lényegében minden korosztályt érint. A gyermekes családok a gyermekekkel

biztonságos falusi üdülési lehetőségek miatt választják (csend, nyugalom, alacsony forgalom). A fiatalokat és a fiatal középkorúakat a falusi turizmussal szimbiózisban álló aktív turisztikai termékek igénybevétele motiválja. A középkorúak a városból való kiszakadás lehetőségeit találják meg, míg az idősek a szülőföldre való visszalátogatás, a gyökerek, a múlt megismerését tartják fontosnak. A falusi turizmus vonzereje éppen a városiasodás káros hatásaiból táplálkozik. A növekvő gépjárműforgalom, állandósuló dugók, a munkahelyen az egyént érő stresszhelyzetek előbb-utóbb a városi létből való menekülésre kényszerítik az embert. Ehhez járul a gépesített fogyasztói gazdaság minden negatív hatása, aminek következtében egyre erősebb az igény az organikus, hagyományos termelési módon előállított termékek fogyasztására. Ez utóbbi a falusi turizmussal oly szoros szimbiózisban álló agroturizmust is fellendülésre készítheti” Ma már a falura érkező vendégek nem csak nyugodt, pihentető napokat szeretnének eltölteni, hanem a vidéki élet élményét kívánják megszerezni. Fontos lenne Varbón az agroturisztikai lehetőségek felkutatása, vannak-e olyan helyi termelők, amelyek akár a mezőgazdasági, ház körüli munkákba való bekapcsolódás által képesek biztosítani ezt az egyedi élményt. A falusi turizmus fejlesztése a helyi termelők helyzetbe hozása, piacra jutásuk elősegítése érdekében is fontos lenne A megtermelt javak helyben való felhasználását a helyi gasztronómia fejlesztése is szolgálhatja, pl. tájjellegű ételeket kínáló vendéglátó egység formájában.

Ifjúsági turizmus

Ahogy a helyzetértékelésből is látható volt, Varbót leginkább az ifjúsági turisztikai kereslettel és kínálattal lehet jellemezni. Az előbb említett térjellegű terméktípusokkal ellentétben azonban ez idő alapú terméktípus, amely természetesen sok térjellegű típussal állhat kapcsolatban. Ebből következően a fiatal és fiatal-középkorú korosztály kínálat alapján megtalálhatja számítását Varbón, hiszen pontosan az őket érdeklő szolgáltatások (természetjárás, kerékpározás, környezeti nevelés) állnak rendelkezésre. Az ifjúsági turizmus jelentősége folytonos és dinamikus növekedésnek örvend, mind nemzetközi, mind hazai tekintetben. Az y generáció utazását több tényező is pozitívan befolyásolja, így iskolai kötelező kirándulások, baráti kapcsolatok szorossága, de olyan objektív tényezők is, mint az utazási kedvezmények Varbó szempontjából hátrány viszont, hogy a fiatalság elsősorban a nyüzsgő, „élettel teli”helyeket keresi, a kikapcsolódásnak élményekkel jobban átszőtt változatait keresik. A természeti értékek megismerésére való fogékonyságot az iskolával, valamint családdal együtt történő utazások képesek erősíteni. Azonban azt is látni kell, hogy bár az ifjúsági turizmus töretlenül fejlődik, alacsonyabb költésszintje, és idegenforgalmi adófizetésük elmaradása miatt nem lehet csak erre rentábilis turizmust építeni.” /Somogyi Bence 2014. Borsodtender./

3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú fejlesztésre

A tervvel egyidőben készül örökségvédelmi hatástanulmány, melynek alapja a településképi arculati kézikönyv és a településképvédelmi rendelet, ezért azt itt nem részletezzük.

A közhiteles műemlékek és régészeti területeket nyilvántartását megkértük az illetékes szervtől, de a nyilvántartásban nem szereplő népi építészet is hordoz helyi sajátosságokat. A helyi hagyományok megőrzése érdekében kellett megalkotni a településvédelmi kézikönyvet és az arra épülő helyi településképvédelmi rendeletet.

4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE

4.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A fejlődő magyar vállalkozások, az innováció és tudomány (K+F), az új energiapolitika, a megújuló energiák fejlesztése, a fejlődő vidék, a területfejlesztés prioritása.

A kormány a területfejlesztési elképzeléseivel összhangban, a cél, a vidék felzárkóztatásának segítése.

A fejlesztési irányok kihatnak az Önkormányzat fejlesztési elképzeléseire is.

A kormány fejlesztési programjait legfőképp az EU által finanszírozott operatív programokon keresztül tudja megvalósítani.

Az EU és hazánk célkitűzései hasonlóak, a foglalkozási ráta és a K+E szint emelkedése az energia hatékonyság növelése, az üvegházgáz kibocsátás csökkentése, az iskolázott emberfő növekedése, a szegénység csökkentése, mind megtalálhatók a 2020-ig terjedő programokban:

- Figyelembe kell azonban venni, hogy a települést körülvevő gazdasági, politikai folyamatok módosíthatják az elképzelésünk megvalósítását.
- Az évenkénti közmeghallgatásokon, a lakosság részéről látogatott falugyűléseken elhangzott javaslatok, valamint a civil szervezetek számának szaporodása és megnövekedett aktivitásuk alapján ismertté és kialakíthatóvá válik a közakarat, hisz a napi, heti találkozások a község lakóival, a szervezetek vezetőivel erre alapot adnak. A képviseleti demokrácia alapján az önkormányzati képviselők is a közakaratát továbbítják a fejlesztési koncepció, VARBÓ jövőképek kialakításában is.

4.2. Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

Évente legalább egy alkalommal lakossági fórumokon a helyben felmerülő igényeket rögzíteni kell, és a gazdaság függvényében meghatározott célok érdekében meghatározott időszakonként a településfejlesztési koncepciót módosítani lehet.